

En blick på Moçambique

JAG FÖDDES OCH VÄXTE UPP i detta land som heter Moçambique. Moçambique sköljs av Indiska oceanens vågor. Det är ett land med olika smaker.

Mitt namn är Ungulani Ba Ka Khosa. Jag är svart. Många tror att Ungulani är en pseudonym. Men det är det inte. Mitt dop var inte kristet utan animistiskt. Det var under ett urgammalt träd som de gav mig namnet Ungulani Ba Ka Khosa (ungefär vi vill se färre sydafrikaner på tsonga). I folkbokföringsregistret heter jag Francisco Esaú Cossa.

Likadant är det med mitt land – det är ambivalent. På dagen är vi en sak, på natten en annan. Den mexikanske poeten Ignacio Ramirez gav i en av sina dikter poetiskt uttryck åt detta förnekande av traditionen och det ständiga rättfärdigandet av framtiden:

Moder natur, inga blommor växer längre
i spåren efter mina vacklande steg
Jag föddes utan vare sig hopp eller fruktan
Jag återvänder till dig utan vare sig fruktan eller hopp

Under trettioett års självständighet (som vi nyligen firade) har vi inte lyckats fly ur det nät som håller oss fångna: den koloniala världen. Våra tillkortakommanden efter självständigheten skylls på kolonisationsöret. Under hela 31 år har vi fortsatt att lägga skulden på den portugisiska kolonialismen. Vi förmår ännu inte granska oss själva.

Den som kommer utifrån, i detta fall skandinaverna, söker ett Moçambique som inte finns. Eller: de letar efter ett Moçambique som vi döljer. När de kommer hit möter de ett Moçambique präglad av leen-

den, gästfrihet, vackra kvinnor, älskvärda människor. Men detta är inte det verkliga Moçambique. Vårt Moçambique ligger i vårt förnekande. Förnekandet av det förflutna, av traditionen.

Det Moçambique jag talar och skriver om föddes genom politiken. Och ett land som föds på politisk grund behöver tid för att finna sin identitet. Därmed vill jag säga att ett land endast kan finna sin identitet i kulturtraditionen. Moçambique har inte gått sin tradition till mötes – utan undflytt den.

Det finns länder som varit självständiga i 300 år eller mer. De kunde bygga sin historia i lugn och ro. Mitt land föddes och utvecklades på grundval av häftiga omvälvningar. Vi hade en första regering byggd på enighet och krig, en andra byggd på tolerans och fred, och – sedan ett år tillbaka – en tredje byggd på kamp mot fattigdomen. Dessa tre perioder blev förödande för moçambikierna.

Den som lever i ett land med månghundraårig självständighet har svårt att förstå dramatiken i moçambikiernas situation. På mycket kort tid rusar vi igenom fler etapper än de flesta av världens länder tillryggalagt på hundra år eller mer. Och denna dolda sida av vår utveckling tar sig uttryck i leendet och den moçambikiska förbindligheten.

Vänt mot Indiska oceanen, har vårt land alltid famnen öppen. Älskvärda är vi, alltid leende.

UNGULANI BA KA KHOSA

Författare till fem romaner och lärare vid institutet för film och ljud